

Literatura.

Jöckel Wilhelm: *Hans Kelsens rechtstheoretische Methode. Darstellung und Kritik ihrer Grundlagen und hauptsächlichsten Ergebnisse.* Tubinky, nákl. J. C. B. Mohr, 1930, 214 str.

Knihla bude zajímati jak přívržence, tak odpůrce normativní teorie. Autor patří totiž do skupiny odpůrců, kteří s kritizovanou teorií dali si skutečně práci, jak vysvitá z prvního dílu jeho spisu, v němž zvědavost jeho, vzbuzená četbou prvního, byla zklamána studiem dílu následujícího. Pisatel této kritiky aspoň přiznává, že po přečtení prvního dílu, jakož i předmluvy, ve které se slibuje kritické odmítnutí celé ryzí nauky právní, byl skutečně velmi zvědav, co asi autor přinese nového ve své kritice a zdali skutečně právě jemu, tedy spisovateli zřejmě mladému a literárním začátečníku, se podaří to, co se nepodařilo dosud tak mnohým kritikům, totiž vyvrácení základních posic normativní teorie. A zklamání se arciť velmi promptně dostavilo.

Filosofická výzbroj, se kterou Jöckel snaží se potírat nejen Kelsena, nýbrž i východisko veškeré normativní teorie, Kanta, naprosto nedostačuje. Autor vychází totiž filosoficky, jak sám výslovně podotýká, ze známé, nyní již též do češtiny přeložené knihy Oswald a Külpeho: *Einleitung in die Philosophie*, a přijímá jako své východisko jakýsi kritický realismus na rozdíl od t. zv. naivního realismu na jedné a kritického idealismu na druhé straně. Již zde projevuje se autorova záliba ve zprostředkování mezi různými filosofickými a vědeckými směry. Na mnoha místech jeho spisu možno tuto tendenci zjistiti, která jest sice v jiných oborech, jako na př. v politice, velice chvályhodnou a i prakticky proveditelnou, ve filosofii však a jiných přísných vědách se vyjímá divně. Nelze totiž býti na př. do jisté míry přívržencem Kantova kritického idealismu, jak to prohlašuje Jöckel, na druhé straně však opět holdovati zcela obyčejnému naivnímu realismu a domnívati se, že oba tyto směry možno spojití v jakémsi „kritickém realismu“, který by znamenal střední a proto dobrou cestu mezi oběma extrémními směry. Kdo něco podobného podniká — a není to jen Jöckel nebo jeho filosofický vůdce Külpe, nýbrž i řada jiných spisovatelů (také u nás se o tomto středním směru mluví) — dostává se do známé políčky, kdož snaží se usaditi zároveň na dvě židle a následkem toho ve skutečnosti otcnou se zpravidla mezi nimi na zem. Z Jöckelova spisu nevysvitá též jasně a přímo, v čem vlastně jeho kritický realismus a contrario známého „naivního“ vlastně spočívá. Z různých poznámek a příležitostných narážek zdá se však plynouti, že jej Jöckel pojímá ve smyslu co nejpopulárnějším (srv. na př. str. 164: „Wenn soeben gegenüber dem Kelsenschen rationalistischen Apriorismus ein gemäßiger und besonnener Kritizismus vertreten wurde, so soll nunmehr im Gegensatz zu dem einseitigen Kelsenschen Idealismus ein allseitig begründeter Realismus entwickelt werden.“ Dále na str. 159,

kdě se praví, že kriticismus „für seine Anschauung einen gewissen Spielraum (?) hat und nicht lediglich in der einen ihm nun gerade von Kant gegebenen Form möglich ist“ a že „sich vielmehr noch mancherlei andere Stellungnahmen (?) denken lassen, unter denen namentlich eine durch gewissenhafte Abwägung von Gründen und Gegen-Gründen dem wahren Sachverhalt mehr gerecht wird als die Kantische Lösung“). Zdá se totiž, že Jöckel rozumí svým kritickým realismem metodický požadavek naprosto samozřejmý a jasný, který bylo by snad lze formulovati tak, že ve vědě — jako ostatně i v životě vůbec — dlužno si vše náležitě rozmyslet a uvážiti a to pokud možná všestranně, než vyslovíme svůj konečný úsudek o něčem, že tedy učenec má býti „kritickým“ člověkem, t. j. soudným, a ne jeho opakem, t. j. nekritickým. Že by takto chápaný „kritický realismus“ byl nějakým noetickým protikladem kritického idealismu ve smyslu učení Platonova a Kantova nebo doplňkem, pokud se týče zlepšením „pouhého“ naivního realismu, kterému, jak známo, problém poměru mezi poznávajícím subjektem a poznávaným objektem není vůbec žádným problémem, nelze arciť tvrdit.

Jöckelova kritika ryzí nauky právní, obsažená v druhém díle jeho spisu, nepřináší skutečně též v podstatě nic nového nebo jen trochu přesvědčivého. Shledáváme se zde naopak se známými tvrzeními odpůrců normativní teorie, byť i u Jöckela vystupovala ve formě argumentů filosoficky fundovaných. Jak toto fundování arciť může dopadat, plyne již z jeho shora charakterisovaného „kritického realismu“.

Shledáváme se zde především s výtkou, že kritický idealismus Kantův a tudíž i ryzí nauka právní Kelsenova je příliš „apriorní“, že nedbá „skutečného života“ atd. Čteme i zde, že jest nesprávné, když věda a filosofie operuje pouze pojmy a logikou, místo aby užívala intuice a podobných moderních poznávacích prostředků. Při četbě nesporné pilné práce Jöckelovy (o jeho pili svědčí na př. přehled použité literatury, otištěný na konci spisu, který jest opravdu vyčerpávající) byl jsem znovu utvrzen ve svém názoru, že lidské mozky jsou skutečně velmi rozdílně organisovány. Bylo by jinak možno, aby jeden tvrdil něco, co jeví se druhému naprosto absurdním, jako jest na př. negace věty, že vylučným materiálem každého a jakéhokoliv poznávání nemůže býti nic jiného než pojmy? Bylo by jinak možno vážně se domnívati, že pouhá konstrukce pojmu a contr. určitého úsudku resp. tvrzení by mohla odporovati nějakým „skutečnostem“ nebo je dokonce „znásilňovati“, jak se domnívá Jöckel a celá řada jiných odpůrců normativní teorie?

Nemohu zde podrobně rozbíratí veškerá tvrzení Jöckelova, jimiž tento autor domnívá se porážeti ryzí nauku právní Kelsenovu. Čtenáře, který by se o věc blíže zajímal, odkazuji na podrobnější svůj posudek o této knize, uveřejněný současně v „Zeitschrift für öffentliches Recht“. Zde chtěl bych jen stručně poukázati na nejcharakterističtější these Jöckelovy, které ovšem nejsou nijak originálními, poněvadž byly podobným způsobem proneseny již řadou jiných odpůrců normativní teorie, zejména též v našem domácím odborném písemnictví (srv. k tomu mé pojednání „O pojem veřejnoprávní korporace“ v tomto časopise).

Za příznačný považují způsob, jakým Jöckel konstruuje „právní pojem“. Právními pojmy podle něho jsou takové, „welche Bestandteile einer konkreten Rechtsordnung sind, oder ... welche in der Regel typischerweise Bestandteil einer Rechtsordnung sind“; srov. dále str. 176: „Rechtsbegriffe sind nicht etwa nur Begriffe, welche bloß das Merkmal Recht enthalten, sondern juristische Begriffe sind, wie bereits mehrfach ausgeführt, alle diejenigen Begriffe, welche in einer Rechtsordnung vorkommen...“ Z toho plyne, že téměř každé slovo reprezentuje právní pojem, poněvadž je počet slov užívaných empirickými normotvárci nekonečný. Jöckelovi nenapadá při jeho tvrzení, že zde konstruoval pojem naprosto bezcenný a že výsledek jeho konstrukce

je týž, jako by tvrdil, že žádný pojem není pojmem právním! Jak možno si vážně mysliti, že o osudu nějakého pojmu jakožto pojmu právního rozhoduje nahodilá skutečnost, zdali nějaký zákonodárce nebo jiný normotvůrce užije ve svém výtvoru slova, pojem ten označujícího? Podle Jöckela jest jediným úkolem právní vědy výklad toho kterého právního řádu a proto důsledně tvrdí, že není jen jedna právní věda, nýbrž že jich je tolik, kolik jest právních řádů. Je to tedy totéž komentářové stanovisko, o němž jsem se zmínil ve svém shora citovaném pojednání o pojmu veřejnoprávní korporace. I zde je mně nepochopitelné, že spisovatelé, hájící podobné názory jako Jöckel, neuvědomují si nezbytné důsledky svého stanoviska. Vždyť tím znemožňuje se nejen normativní teorie právní, nýbrž vůbec jakákoli v skutečném právu a s tím tedy i každá právní věda! Jöckel je proto na velikém omylu, domnívá-li se, že jeho stanovisko znamená „nové cesty, které vedou přes nauku Kelsenovu dále“ (předmluva, str. VI). Ve skutečnosti totiž neznamená stanovisko Jöckelovo žádnou cestu přes Kelsena dále, nýbrž spíše od Kelsena přes dřívější t. zv. panující teorii zpět až k nejprimitivnějšímu pojetí protikladu mezi teorií a praxí právní! Neboť Jöckel a jiní odpůrci normativní teorie popírají ve svém náruživém boji proti ní věci, o jejichž správnosti a samozřejmosti před vystoupením normativní teorie panující tehdy nauka vůbec nikdy nepochybovala, viz na př. pojem a poslání t. zv. legálních definic, které nyní pojednou odpůrci normativní teorie považovány jsou za jakési vědecké pravdy, jichž popření znamená tolik, jako znásilnění skutečného života resp. samovolné měnění pozitivních právních řádů.

Na str. 196 domnívá se Jöckel velmi prostoduše, že zničil systém Kelsenův („niedergerissenes System Kelsens“). Podle mého vlastního skromného názoru nepodařilo se mu však ani v nejmenším se dotknouti správnosti tohoto systému. K tomu bylo by třeba jiných sil a jiné filosofické výzbroje. Porazil-li Jöckel Kelsena, porazil i Kůlpe Kanta. Zdali se tak skutečně stalo, o tom možno si opět pohovořiti po několika desetiletích. F. Weyr.

Sborník prací k padesátým narozeninám Karla Engliše. Nakladatelství Barvič a Novotný v Brně a Orbis akc. společnost v Praze 562 stran. Cena 100 Kč. Sborník vydán byl jako padesátý svazek „Sbírký spisů právnických a národohospodářských“ a znamená tedy nejen jubileum oslavencovo, nýbrž i Sbírký samé. Obsahuje vedle reprodukce Hlavicova oleje, představujícího Engliše jako prvního rektora Masarykovy university a přehledu dosavadní literární tvorby jubilantovy 39 literárních příspěvků různých autorů, kteří se ve věnování představují jako jeho „přátelé, spolupracovníci a žáci“. Jak z následujícího obsahu jest vidno, seskupeny jsou tyto příspěvky ve čtyři oddíly:

I. Národní hospodářství.

C. Čechrák: Několik glos k metodologii ekonomiky. — D. Krejčí: Předmět a rozdělení hospodářských věd. — J. Loevenstein: Teologie jako myšlení ve zvláštní soustavě pojmů. — F. Zeman: Pojem účele ve vědě hospodářské. — V. Vybral: Problematika principu hospodárnosti v hospodářské teorii. — A. Basch: Zlatá měna po válce. — K. Kalousek: Problém deflace a stabilisace v československé měnové politice. — V. Pospíšil: Hlavní zásady měnové v díle Společnosti národů. — K. Stibral: Měnová politika a měnové technická opatření Dra K. Engliše. — J. Auerhan: Možnosti zjištění národohospodářského významu zahraničních krajanů. — J. Chylik: Nové dovozní listy československé. — T. Kudela: Sanace a konsolidace našeho peněžnictví. — V. List: Vývoj elektrisace na Moravě a ve Slezsku. — V. Sýkora: O dnešní domácí rudné základně železářství v Cechách.

II. Finanční věda.

K. Bajer: Zvláštní daň výdělková v reformě přímých daní. — K. Brabenec: Konsolidace státního dluhu československého. — B. Heide: Železniční daně dopravní. — L. Janík: Zásady finančního hospodaření našeho státu, pokud jde o státní rozpočet a finanční zákon. — J. Kalfus: Státní finanční řád jako problém formální správy hospodářské. — E. Martinec: Placení cla a měna. — B. Novotný: Pausalování daně z obratu u textilii. — V. Ploccar: Finanční politika Dra K. Engliše. — J. Till: Daň z lihu a její funkce v našem národním hospodářství.

III. Právní noetika a dogmatika.

F. Čáda: Historie právní a hospodářská. — J. Kallaab: In margine Englišova třídění věd. — K. Kizlink: Pravdivost bilance a právní věda. — K. Laštovka: Řízení rozpočtové u korporací územních. — J. Sedláček: Problém interpretace normy. — F. Weyr: O praktické funkci normy. — Z. Neubauer: Problém vůle v poznávání normativním a teleologickým. — A. Procházka: Normativní teorie a tvorba práva. — J. Štránský: O předmětu tiskové opravy. — H. Bulín: Konstrukce pojmu „právních pramenů“ vůbec a pramenů římského práva zvláště s hlediska rzyí nauky právní. — V. Chytil: Norma a postulát.

IV. Problémy veřejné správy.

F. Braun: Ekonomisace v československé státní správě, zejména finanční. — R. Dominik: Výběr funkcionářů veřejné správy. — K. Chochole: Jak organisovati racionalisaci práce ve státní správě. — R. Kollar: Vědecké řízení veřejné správy. — E. Lippanský: K otázce zshospodárnění finanční správy. W.

Hans Kelsen: *Der Staat als Integration. Eine prinzipielle Auseinandersetzung*. Vídeň, 1930. Nakl. Julius Springer, 91 stran.

Autor vypořádává se zde svým obvyklým skvělým způsobem s učebním známého státovědce Rudolfa Smenda (srovn. jeho spis „Verfassung und Verfassungsrecht“, 1928). Milovníkům polemické literatury možno tento spis jako pravou lahůdku svého druhu co nejvřeleji doporučiti. Případ Smendův není ojedinělým v největším písemnictví právnickém. Patří do skupiny zjevů, které se vyznamenávají jednak tím, že, ačkoli v podstatě vycházejí z noetického postoje normativní teorie, přece vmlouvají se do násilné opozice proti ní. chtějíce býti za každou cenu originelními; jednak používají taktiky, která je i v jiných vědních oborech (zejména v sociologii) oblíbena: vymyslí si totiž nějaké cizí, pokud možná imposantní a imponující slovo — v našem případě je to slovo (a to pouhé slovo, nikoliv pojem!) „integration“ —, okolo které shromažďují pak jako okolo nějakého praporu, jak správně nazývá to spisovatel v předmluvě, své lehkověrné stoupence, domnívající se, že z pouhých frází lze vybudovat nový vědecký systém a porážet jím jiné. „Das unglückselige Genügen an Worten“ nazýval tuto skromnost již Schopenhauer a zdá se, že se od jeho dob v té věci mnoho nezměnilo.

Nepřeháníme, pravíme-li, že po Kelsenově polemice nezůstal ani kámen na kameni v nové státovědě Smendově. F. W.

Trestní zákon ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z., se zákonem na ochranu republiky a dodatky o tisku, autorském právu, spolcích, potra-
vinách, nekálé soutěži, nemocech a j. (Grégrova Sbirka zákonů č. 15).
Uspořádal Dr. M. Lepař, advokát. 11. vyd., Praha 1930, 343 str. —
Cena Kč 24.

V. svazek „Přehled judikatury ve věcech železničních“ (rok 1927 a ž 1928), pořádaný ministerským radou Janem Trnkou, právě vyšel a lze jej obdržeti brožovaný za cenu 45 Kč u firmy Vše-
tečka a spol., Praha XII., Lublaňská čís. 35.

Svazek obsahuje celkem 251 judikátů s pečlivě a většinou zcela samostatně sestavenými právními větami na podkladě odborné železniční praxe a s hlediska železniční teorie. Takto uspořádaná sbírka soudních rozhodnutí z oboru služby železniční jest pomůckou nejen pro železničního úředníka, ale i pro nejšířší kruhy občanstva, jež přijdou se železničemi do styku.

„**Nová úprava státního příspěvku k podpoře nezaměstnaných**“
Upravili R. Tayerle a J. Hlaváček. Nákladem Odborového sdružení československého. Praha 1930. 112 stran. Cena 4 Kč. Příručka obsahuje úplné znění všech zákonů, nařízení a normativních výnosů ministerstva sociální péče ke státnímu příspěvku se vztahujících, jakož i vysvětlivky k jednotlivým ustanovením. Dále obsaženy jsou tam také příslušné parlamentní materiále.

Dr. Jar. Stránský: **Smysl a předmět tiskové opravy** (Sbírky spisů právnických a národohospodářských, sv. XLVII.). Brno, 1930. Nakl. Barvič a Novotný, 108 str. Cena 20 Kč.

Dr. Josef Grňa: **Prejudicialita v civilním řízení**. Procesuální studie (Sbírky spisů právnických a národohospodářských, sv. XLVI.) Brno, 1930. Nakl. Barvič a Novotný, 145 str. Cena 30 Kč.

J. U. C. Erich O l š a r: **Příspěvek k nauce o vydávání zločinců** (Teorie i pozitivní právo). Publikací ze semináře právn. fak. Masarykovy university, sv. 7. Brno, 1930, 103 str.

Udělení stipendií ke studiu organisace soudů (stát. zastupitelstev) a jich zřízení v cizině. Ministr spravedlnosti udělil studijní podporu v částce Kč 3000— ke studijní cestě do Německa:

1. okresnímu soudci u exekučního soudu v Praze Dr. Karlu Teisigovi,
2. soudnímu radovi a přednostovi okresního soudu v Židlochovicích Rudolfu Lacinovi,
3. vrchnímu soudnímu radovi u krajského soudu v Olomouci Dr. Vilému Tandlerovi a
4. soudnímu kancelářskému revidentu u okresního soudu civilního Brno-město Čeňku Jurenkovi.

Ke studijní cestě do Francie:

1. soudnímu radovi u krajského soudu obchodního v Praze Dr. Františku Stachovi a
2. soudnímu kancelářskému asistentu u krajského soudu civilního v Brně Josefu Dvořáčkovi.

Úkolem jich studijních cest jest prostudovati organisaci a zařízení soudů (státních zastupitelstev) a podati o výsledku této cesty zprávu ministerstvu spravedlnosti, které hodlá těchto výsledků použití v zamýšlené nové osnově zákona o organisaci soudů a zejména při zamýšlené nové organisaci soudní kanceláře.